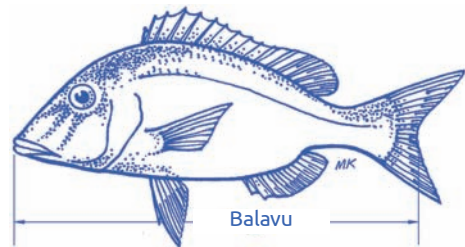

#03

Kabatia

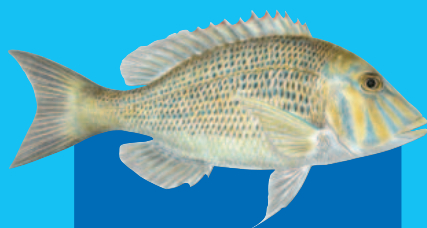
Sabutudina, Sabutukula
(*Lethrinus atkinsoni*)

Kabatia
(*Lethrinus harak*)

Belenidawa
(*Lethrinus miniatus*)

Kawago
(*Lethrinus nebulosus*)

Sabutunicakau
(*Lethrinus obsoletus*)

Kacika, Kasika
(*Lethrinus xanthochilus*)

Na veimataqali kabatia kei na vanua era vakawa kina

Na mataqali ika na kabatia e wili tiko kina e 20 na veimataqali sabutu ka ra kunei duadua ga e na wasawasa na Idia kei na Pasifika.

Na kedrai irairai era tautauvata kina sai koya na vavaku ni tebe ni gusudra, galegale kaukauwa, ka balu sega na varina.

E na veivanu e na Pasifika, e rua na mataqali kabatia erau kune kina, na kawago e kune e tolonga e levu na roka kararawa ka so na laini karakarawa e ruku ni matadra kei na belenidawa e roka dravu na tolonga ka so na roka damudamu voleka ki matana, gusuna kei na votona.

Na veivanua era susu kina kei na nodra i kanakana

E levu na veimataqali kabatia era tiko e cakau lase kei na veivanua voleka, wili kina na vanua nuku kei na loga ni co ni waitui e na veitobu ni cakau.

Eso tale na kena mataqali era vakaitikotiko e na cakau veivatu ka ra tiko e na watui titobu ka sivia e 200 na mita. Na luve ni kabatia lalai eso era bula tu e na veico ni waitui e na vanua mamatia se e na veidogo.

O ira na kabatia era dau kana vivili, qari, gasagasau, baca ni waitui kei na levu tale na ka bula era bula tu e na boto ni waitui. E levu vei ira ka ra lelevu cake era kania tale eso na ika. Era laukana tale ga mai ira na ika lelevu cake sara me vaka na qio.

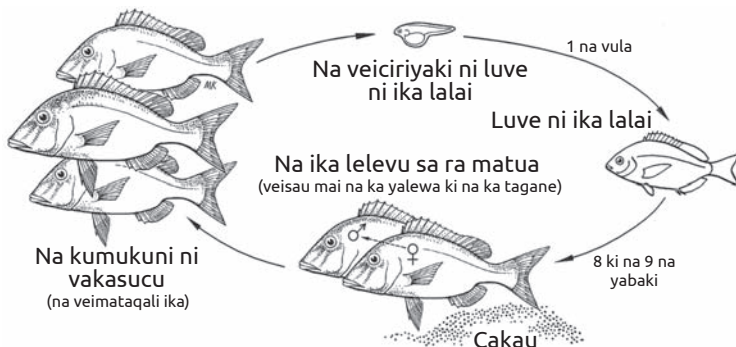

Na nodra vakasucu kei na i vakarau ni nodra bula

E levu na veimataqali kabatia era tekivuna na nodra bula me ra kabatia yalewa (♀) ka ra qai veisau me ra sabutu tagane (♂) ni ra sa tubu tiko. Dua na kena i vakatautauvata, vei ira na mataqali kabatia ka ra levu duadua, e rauta e 30 ki na 50 na pasede na balavu ni nodra bula taucoko ka ra sa cegu kina na vakasucu. Na kabatia ka roka karakarawa na tolodra era tubu me yacova na 90 na cm e na loma ni nodra bula taucoko ka rauta e 25 na yabaki ka sa yacova yani na gauna me vakacegu kina mai na vakaluvani e na loma ni 8 ki na 9 na yabaki.

Na kumukuni me ra vakasucu e dau yaco e na gauna e voleka duadua kina na vula ki na matanisiga e na vica na vula ka sa kilai tiko. Na kumukumuni oqo e dau yaco e na vuqa na vanua, wili kina na na bati ni cakau levu kei na veigusu ni cakau tale eso. E dua na kabatia yalewa e vakalutuma e udolu vakaudolu na yaloka ka ra veiwaki vata kei na wai mai vei ira na sabutu tagane.

E levu vei ira na kabatia ni cakau, ka sa veiwaki oti na nodra yaloka sa rawa ni vakaluvani e na loma ni dua se rua na siga ka ra na ciri voli ena kui ni waitui ka rauta toka e dua na vula. E lailai mai na dua e na veitudolu na sabutu era bula tiko e na dela ni cakau me vaka na luve ni ika. Ka lailai mai na dua e na veiyadrau na luve ni kabatia era rawa ni bula tiko me yacova na 8 ki na 9 na yabaki ni ra yacova na gauna me tu donu kina na nodra bula.

Na i vakarau ni veiqaravi kei na veika ka rawa ni vakayacori

Na i vakarau ni lawa me vakayagataki e na qolivi ni kabatia e yalani kina na iwiliwili ni tamata me ra qoli, se yalani na levu ni ika me qolivi (yalani na levu ni taga se na iwiliwili ni ika) kei na qarauni ni yaragi ni qoli me vakayagataki.

E levu na yanuyanu e na Pasifika era sa vakayagataka tiko na balavu ni ika (mai na 15 ki na 25 na cm mai na gusu ni ika ki na veimama ni buina) dina ga e na levu sara na kisi vakaoqo sega ni vakamatatataki se mataqali sabutu vakacava e ologi tiko e na lawa oqo. Ni veidutaitaki vata na duidui ni lelevu kei na balavu ni veimataqali sabutu, nai lutua ni lawa oqo e sega soti sara ni yaga vei ira na kabatia lelevu. Era na sega ni taqomaki eke na kabatia roka karakarawa na tolodra.

Kuria oqori, baleta ni o ira na kabatia era tekivutaka na nodra bula me ra kabatia yalewa e levu vei ira na ika lalai ka ra qolivi era ka yalewa kei ira na ka lelevu era ka tagane. Na qolivi ni lelevu ni ika vakalawataki e na vakavuna me ra vakabulai kina e levu na kabatia yalewa ka vica ga na ka tagane.

Na qaravi qoliqoli vakoro ka gumatua duadua baleti ira na kabatia e rawa ni vakavuna na maroro ni sabutu me ra tubu mai me yacova ni sa tu donu na nodra bula. Na qaravi vakoro ni qoliqoli vakatabui e na sega ni taqomaka na vakawataki ni ika ka ra dau toso yani ki na vanua ni vakaluvani.

Ia, o ira na veikoro dauqoli era kila vinaka tu na gauna kei na vanua ni kumukumuni me yaco kina na vakasucu kei nai tukutuku qo e rawa ni yaco kina na veika oqo:

- me tabu vakadua na qoli e na veivanua ni kumukumuni ni vakasucu e na vakanananu ni tiko e na koro oqo na vakatulewa e na vanua ni vakasucu ka yawa toka;
- vakatabui vagauna me veisotari kei na gauna ni kumukumuni ni vakasucu me vaka na sabutu era dau kumukumuni e na gauna e veiveisau kina na mata ni vula ka vakatabui vakaleleka ga na iqoliqoli e na kena gauna dodonu.

Na i vakarau ni qoli

Na i vakarau ni qoli e wili kina:

- na bati ni siwa kei na wa ni siwa bacani;
- na savamarini, vakalevu ga e na siga;
- na lawa vakaduri kei na lawa mokimokiti e na tobu mamatia;
- na lawa duri e vakayagataki vakalevu duadua e na gauna ni kumukumuni ni vakasucu.

E levu na nuqa era dau qolivi e na gauna era dau kumukumuni kina me ra vakasucu. Na qolivi ni sabutu vakaoqo e dau vakacaca sara me vaka ni o ira na sabutu oqo era vakasucuma na ika lalai, e levu vei ira era rawa ni tubu me ra qai qolivi e na veiyabaki mai muri.